

Ostravské Hradčany v novém je název článku o velké přestavbě Dolních Vítkovic. Autor **Petr Návrat**.

Ten prostor zaujme každého na první pohled. Přestože se vám zjeví jen na chvíli, když přijíždíte do Ostravy po dálnici, která spojuje město s Beskydy – a zároveň ho nemilosrdně půlí jako hradní příkop mezi zámkem a podzámčím.

Po pravé ruce se v jeden okamžik vyjeví pohled do útrob železného království. Rozsáhlý industriální areál Vítkovických železáren, kterému se už od dob první republiky přezdívalo ostravské Hradčany.

Vysoká pec číslo jedna, změt' potrubí různých velikostí, liduprázdná šed'.

A v jejím středu původní plynojem, dnes chytře přestavěný na víceúčelové auditorium. Za ním se tyčí ještě vyšší industriální budova jako z románu Julese Verna. V té bylo na konci minulého roku otevřeno interaktivní muzeum Svět techniky. A o pár set metrů dál ještě ušmudlaný důl Hlubina, který rovněž patří k areálu, pro nějž se vžil označení Dolní oblast Vítkovic. V tomto roce k souboru přibude i nová budova takzvaného Velkého světa techniky, který má popularizovat vědu a studium technických oborů.

Z plynojemu kulturní sál

Vize současné přeměny této oblasti je dílem tandemu Světlík – Pleskot. Jan Světlík, jako většinový vlastník akciové společnosti Vítkovice Holding, dlouho hledal architekta, se kterým by našel společnou řeč. Až ji našel s padesátiletým rodákem z Písku, jenž je dlouhá léta považován za českou špičku v přeměně veřejných prostor, sídlišť i historických budov. Přesto bylo zapotřebí mnoha měsíců, aby uznávaný architekt pochopil kontext místa a navázal v územním konceptu na historické vazby. Jeho doposud největším přínosem se tak v českém prostředí stala nebyvalá proměna plynojemu na moderní víceúčelové auditorium.

Hala Gong, jak se plynojemu po přestavbě říká, vznikla vestavbou do pláště objektu, který zde stojí už od roku

1924. Hlavní sál nabízí nových 1 500 míst pro kulturní akce v Ostravě a po nutných úpravách bude jeho akustika příznivá i pro klasickou hudbu. Jedinečný je ale především průhled skrz jeviště na vysokou pec, který návštěvníka vtahuje do zrezivělého industriálního prostředí, i když sedí v pohodlí moderního sálu.

Přeměna funkce plynojemu není architektonicky ojedinělý nápad.

Vídeň podobně přestavěla soubor hned čtyř podobných objektů z konce 19. století na obytný soubor. Plynojem v Oberhausenu v německém Porūří se zase stal ikonou města, která poskytuje výstavní prostor obřích rozměrů pro multimediální expozice. V sousedním Duisburgu pak využili původní funkce plynojemu, naplnili jej vodou do výšky 13 metrů, a vytvořili tak největší evropský potápěčský bazén.

Odvaha Pleskota odmítnout snahy o zakonzervování stavu „posledního dne výroby“ a o přeměnu celého areálu v muzeum, které by se postupně rozpadalo, je dozajista jeho velkým vítězstvím. Společně s Janem Světlíkem otevírá celý areál veřejnosti, a dává tak Ostravě nový veřejný prostor, který je v českém kontextu jedinečný. Kvalitní design a citlivé zásahy architekta, jež si získaly přízeň odborné i laické veřejnosti, jsou pro revitalizaci prostoru klíčové.

Estetická část nestačí

Pouhý architektonický pohled však k hodnocení úspěšnosti celé akce nestačí. Revitalizace starých průmyslových areálů a částí měst, která byla zasažena úpadkem tohoto odvětví v Evropě, se dnes studuje i na západoevropských univerzitách. Na anglických vysokých školách nebo i v sousedním Rakousku dokonce vznikly samostatné studijní obory, které připravují odborníky na tuto disciplínu městského plánování. Ani zde ale není estetická část jedinou hodnotou. Stále častěji se zmiňuje otázka: Mají investice z kapsy daňových poplatníků, ať už jdou z Bruselu, nebo přímo z národních rozpočtů, smysl?

Měřítkem úspěšnosti podobných projektů se tak stává míra, jakou přispěje k místnímu ekonomickému rozvoji a so-

ciální soudržnosti. A zde musejí sehrát důležitou roli radnice dotčených měst.

V revitalizaci Vítkovic ale hraje město Ostrava až druhotnou úlohu. Přestavba je vedena zájmovým sdružením právnických osob DOV, v němž má rozhodující slovo Vítkovice Holding, respektive Jan Světlík.

Pohled jednoho výše postaveného úředníka ostravského magistrátu, že „je přirozené, že pan Světlík má hlavní slovo, když do projektu investuje vlastní peníze“, dokresluje situaci. I když není úplně pravdivý.

V rámci čtyř hlavních grantů, které přispěly na revitalizaci, přišlo z Evropského fondu pro regionální rozvoj 1,25 miliardy korun a přes dvě stě milionů poskytly i veřejné rozpočty České republiky. Výši příspěví z podniků pana Světlíka se nepodařilo zjistit, ale podle vyjádření sdružení DOV jim umožňuje financovat práce, které nejsou kryty z grantů.

Ostravská radnice nemá také celkovou vizi, jak by mělo území po revitalizaci vypadat. Netuší, jak by mělo být navázáno na centrum města, ani jak jej funkčně využít.

Revitalizace DOV dnes probíhá zhruba na jedné třetině brownfieldu (pozemků po starých průmyslových objektech). Koncept architekta Pleskota pro zbylé dvě třetiny území obsahuje jen formu případné výstavby, nikoliv její funkci. Útvar hlavního architekta města Ostravy pouze vyloučil těžký průmysl, cokoliv jiného je povoleno. Absence vizi městských plánovačů dokonce vadí i samotnému realizačnímu týmu. Není například jasné, jestli město přistoupí na požadavek, aby oblastí projížděla tramvaj. Takové rozhodnutí je pochopitelně obtížné udělat, pokud urbanisté neurčí, zda na brownfieldu budou bydlet lidé, nebo tam bude jen park s rekreační funkcí.

Německé vzory

Příkladem úspěšné realizace může být areál vysoké pece v německém Duisburgu, který byl počátkem devadesátých let přeměněn na přírodní park s průmyslovým dědictvím. Ten nabízí například učňovské vzdělání v oborech, které jsou pro údržbu parku nezbytné (sřazování,

kovářství, zahradnictví). Strategie revitalizace tady pamatovala i na sociální funkci, jež umožní místním obyvatelům lepší uplatnění na trhu práce a zároveň snižuje náklady na údržbu parku.

Pokud však revitalizaci řídí soukromý subjekt – jako je tomu v Ostravě – k sociálním cílům jej nemůže nikdo nutit. „Nechceme hrát roli města nebo kraje při řešení sociálního vyloučení, chceme revitalizovat národní kulturní památku,“ říká ředitel DOV Petr Koudela.

Podobně se dá jen těžko něco namítat, pokud se autoři projektu rozhodnou, že své záměry nebudou diskutovat s občany Ostravy. Revitalizace realizovaná městem by názorům veřejnosti musela naslouchat více.

Když se tým DOV pustil spolu s městem do vzniku nového výstavního prostoru v tzv. trojhalí, v industriální budově v půli cesty mezi halou Gong a centrem města, vyvolalo to vlnu protestů místních umělců. Jejich sdružení Kunsthalle, které kolik let tlačilo na město, aby zřídilo moderní galerii, se cítí odstrčeno na vedlejší koleje a projekt nepřijalo za svůj.

Dortmund vsadil na mikrotechnologie

Aby byla revitalizace úspěšná, musí pamatovat i na budoucí finanční zatížení. Náklady na financování kulturních a sportovních zařízení, která v rámci přeměny průmyslových čtvrtí často vyrůstají, totiž v mnohých případech nadměrně zatěžují městské rozpočty.

„Nedokážeme si představit, že bychom přeměnili další odstavený průmyslový areál na veřejný park průmyslového dědictví. Pro rozpočet města by to bylo neúnosné,“ vysvětluje Dirk Wlocka z odboru pro rozvoj města Duisburg. I když na výstavbu areálu dostali dotaci ve výši 90 procent, roční náklady na provoz se vyšplhaly na 5 milionů eur, příjmy z pronájmů a provozu některých atrakcí přinesou jen 3 miliony, zbytek musí město dotovat.

Nedaleký Dortmund, který s revitalizací hutního areálu započal až deset let po Duisburgu, si z toho vzal ponaučení. Spočítal si, že jen udržení vysoké pece v současném stavu bude stát 150 tisíc eur ročně, a rozhodl se většinu areálu, který nebyl pod ochranou památkářů, rozebrat. V okolí vysoké pece tak vyrostl v režii města průmyslový park, který sem láká investice do mikrotechnologií.

I když se ambiciózní předpoklad 15 tisíc nových pracovních míst asi nepodaří naplnit, jeho hlavním cílem je obnovit možnosti zaměstnání v části Dortmundu postižené zánikem těžkého průmyslu.

Na druhé polovině bývalé dortmundské hutě byla vyhloubena umělá nádrž, kolem níž vyrostla promenáda s velkorysým veřejným prostorem. Okolní pozemky město postupně rozprodává k výstavbě rodinných domků. „Dortmund má velký problém s odlivem střední třídy do měst, která jsou více ‚trendy‘, například do Kolína nad Rýnem a Düsseldorfu. Projekt přeměny hutního areálu na městskou vodní plochu s promenádou dal místním lidem důvod být na své město hrdí a zůstat,“ popsal jeden z vedlejších efektů tamější revitalizace Paul Bartz z Odboru pro hospodářský rozvoj města Dortmundu. Zlepšení identity s místem je bezesporu i jedním z úspěchů revitalizace Dolní oblasti Vítkovic. Zpřístupnění vysoké pece, nevšední hala Gong i malý a velký Svět techniky zlepši image města v očích jeho obyvatel i návštěvníků. Otázkou je, jestli to bude stačit, aby vynaložené výdaje z veřejných rozpočtů měly pozitivní dopad také na zaměstnanost a sociální soudržnost ve městě.

[Lidové noviny, příloha Pátek, 18. ledna 2013]

Rozhovor s architektem **Josefem Smolou** na téma energeticky úsporných budov otiskly Hospodářské noviny v článku nazvaném **Energeticky úsporné domy mohou stát stejně jako ty běžné**. Ptala se redaktorka **Martina Marečková**.

Architekt Josef Smola patří u nás mezi hrstku architektů, kteří přijmou pouze zakázku, která má být projektována v pasivním energetickém standardu. Takové stavby splňují ty nejpřísnější požadavky na energetickou náročnost a pohodu vnitřního prostředí. Momentálně jsou ve výstavbě dva projekty, které Smolův ateliér navrhl. Vedle domova seniorů v Modřicích u Brna také luxusní rezidence Bubeneč Gardens v Praze 6. Zatímco v prvním případě se jedná o v podstatě sociální nájemní bydlení, které bude provozovat město, ve druhém bytovém projektu zaplatí zájemce vysoko nad sto tisíc korun za metr čtvereční jednoho ze sedmi bytů. „Je to paradox,“ říká Smola.

Váš ateliér navrhuje stavby pouze v pasivním energetickém standardu, dá se tím uživit?

Samozřejmě. Já, stejně jako kolega architekt Brotánek nebo například Hudec celou řadu let navrhujeme pouze stavby na principech pasivního domu. Když to někdo jako pasivní nechce, nestává se mým klientem. Doporučím ho jiným kolegům.

Na podzim má být otevřen domov pro seniory, který jste vyprojektovali v Modřicích u Brna. Čím je bydlení pro seniory specifické?

Nejvíce asi z hlediska dispozice. Pokud pomineme jednotlivé byty, důležitá je orientace v prostoru a přístupy, které musejí být všechny bezbariérové. My je máme řešeny pomocí ramp, pavlačí nebo výtahů. Všude musíte mít podle vyhlášky ochranná zábradlí a madla řešená odlišně od běžného bytového domu. Musí tam být jasná orientace, dostatečně osvětlené prostory. V interiérech bychom se měli vyvarovat příliš křiklavých barev, které dráždí.

Některé projekty seniorského bydlení se snaží zabránit tomu, aby jejich nájemníci byli sociálně vyloučení. Pamatuje na to i váš projekt?

Z druhé strany pozemek sousedí se základní školou... Cílem je, aby děti chodily z nádraží do školy přes zahradu domova seniorů, byly v kontaktu.

Domov pro seniory v Modřicích bude jako jediná stavba tohoto typu v zemi v pasivním energetickém standardu. Jaké budou jeho provozní náklady?

Provozní náklady tam budou o 90 procent nižší než u běžné stavby.

Ale jsou developéři, kteří staví bytové domy, které spadají do třídy B, a oproti těm asi nebudou provozní náklady o 90 procent nižší. Jakou běžnou stavbu máte na mysli?

Za běžnou stavbu bereme segment developerské výstavby. Někteří sice tvrdí, že jejich domy mají spotřebu energie na vytápění odpovídající standardu B, ale je otázka, nakolik korektní jsou jejich výpočty průkazu energetické náročnosti, hodně se švindluje a kontrola není až tak jednoduchá. Dostat bytový dům do standardu A není vůbec jednoduché.

Vý sám jste s rodiči obešel domovy pro seniory, v jakém jsou stavu?

Ty domy jsou obvykle vybydlené. Prošel jsem si ta zařízení postupně, takže můžu porovnávat. Je tam zanedbaná údržba, od zatékání po plísně. Není to lichotivý stav. Souvisí to s tím, že u nás chybí kategorie sociálního bydlení. Nemravně jsme si vytřískali z Bruselu výjimku, že sociální bydlení, což je otázka DPH, je u nás i rodinná vila o rozloze až 350 metrů čtverečních. To je schizofrenie, když přijde klient a říká vám, že má na dům „jenom“ 10 milionů korun a v žádném případě to nesmí překročit 350 metrů. Kategorie sociálního bydlení nebo startovních bytů pro mladé lidi v podstatě vymizela. Za minulého režimu se řešilo, jak zajistit mladým lidem cenově a lokálně dostupné bydlení. To se po revoluci škrtlo s tím, že to trh, developéři zařídí.

Developéři jsou převážně spekulanti s pozemky, neočekávejme od nich, že budou stavět kvalitní bydlení. V dnešních novostavbách slyšíte přes stěnu sousedy, rosí se tam okna... Souvisí to s fiskální politikou státu, protože v okamžiku, kdy developéři nedostanou dlouhé úvěry na 20 let a více, nejsou motivováni k tomu, aby stavěli nájemní bydlení. Chtějí rychlé peníze a domu se zbavit. Vlastnické bydlení znamená, že něco postavím, aby to nějak pět let v záruce fungovalo, a pak mě to nezajímá. Tato politická linie směřuje k tomu, že jednoznačně nebudou podporovaná městská zařízení typu sociálních služeb, je zde trend k domácí péči. Myslím si, že i to vede osvícená města, pokud hospodaří s rozumným rozpočtem, k tomu, aby si zařizovala úsporná zařízení typu domova seniorů v Modřicích.

Výběrové řízení na projektanta domova seniorů v Modřicích nevyhrála nejvyšší cena. Proč?

Námi, projektantem, spočítaná cena byla 87,5 milionu korun a nejnižší nabídka byla 57 milionů korun. Ta se ale městu zdála až příliš nízká, a navíc zjistilo, že tato nabídka měla formální nedostatky. My jsme náklady spočítali na 87,5 milionu korun, a to známe problematiku pasivních domů. Včetně 13 inženýrských objektů jako například jezírka, sado- vých úprav, přípojek, chodníků a parkoviště nám to vychází na 7 100 korun

na kubík obestavěného prostoru. U pasivního domu je průměrná konstrukční výška podlaží čtyři metry, takže když to pronásobíte čtyřmi, dostaneme se na nějakých 30 tisíc korun za metr čtvereční bez DPH. Který developer je dnes za tuto cenu schopný nabídnout byty v pasivním standardu? Ani jeden. Z toho je vidět, že pokud to bude dělat firma, která tomu rozumí, pasivní domy nemusejí vyjít draž než běžné stavby.

Rezidence Bubeneč Gardens, která se právě staví v Praze, tento standard nabídne, ale za vyšší cenu. Jak se vám na tomto projektu pracovalo?

Je to paradox, když jsme projektovali domov seniorů v Modřicích, cílem bylo snížit náklady na minimum. Kdežto tady se metr čtvereční nabízí vysoko přes sto tisíc korun. Je to celé v pasivním standardu, má to řízené větrání, jsou tam osmdesátimetrové obyvčky, plně prosklené stěny s trojskly. Bezvadný tvar elipsy s vegetačními fasádami je energeticky vysoce úsporný a to nám dovoluje hřešit... Takže tolik nevádí, že plně prosklené osmnáctimetrové terasy jsou orientované na sever. Lidé budou z bytů koukat do zeleně, kde už nebude nic stát. Z jedné strany dům sousedí s parkem Willyho Brandta a z druhé s hřištěm a zahradou mateřské školy.

[Hospodářské noviny, 30. ledna 2013. Dostupné též z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-59217910-josef-smola-energeticky-uspornе-domy-mohou-stat-stejne-jako-ty-bezne>>]

Nová koncertní síň pro Prahu – proč by měla vzniknout a co by mohla nabídnout – je hlavním tématem článku architektů **Ondřeje Beneše a Oldřicha Ševčíka**. Pod názvem **Katedrála pro 21. století** jej otiskla Mladá fronta Dnes.

Optimismus nebo pesimismus je naladění spoluvytvářející hodnotové orientace lidí v každodenním životě. I proto nikdo menší než zkušený senior českých architektů Miroslav Masák spojil probíhající soutěž o projekt nové koncertní síně pro Prahu s podnětem, který by zasáhl celou společnost, když řekl: „Důležitější než stav hospodářství je stav společnosti, naléhavější než růst ekonomické úrovně je návrat optimismu, dobré nálady. To dnes už chápou i politici. Někteří.“

Jde tedy o hodně, nejen o naplnění účelu – mít v metropoli novou koncertní síň odpovídající soudobým akustickým požadavkům. Jde i o vyjádření a naplnění aspirací české společnosti.

Příklad Rudolfiny

Pokusme se proto o pohled z větší historické perspektivy. Před více než sto dvaceti osmi lety, 7. února 1885, proběhlo slavnostní otevření koncertní síně a Rudolfiny (architekti Josef Zíték, Josef Schulz, realizace 1874–1884). Tehdy to bylo další z gest, jimiž novodobá česká společnost, prožívající ekonomický a politický vzestup, rázně překračovala svůj provincialismus a „vstupovala“, řečeno dnešním žargonem, do Evropy. Rudolfinum, Národní knihovna a kolos Národního muzea dominující Václavskému náměstí, to jsou výmluvná svědectví odvahy, sebevědomí a schopnosti přijmout a realizovat strategická rozhodnutí. Takováto rozhodnutí včetně jejich dotažení do realizace vypovídají o společnosti podstatněji než nekončící diskuse v parlamentu.

Tehdy, v osmdesátých letech předminulého století, oba architekti Rudolfiny (obsahovalo, stejně jako dnes, koncertní síň a galerii) nejenže dosáhli vyváženého poměru mezi reprezentativností a účelovostí, nýbrž také vytvořili architektonický monument naplňující neméně důležité aspirace společnosti – podobně jako zmíněné Národní muzeum či Národní divadlo. A Rudolfinem pak také „sly“ dějiny: vždyť úspěšné architektonické řešení v průběhu času naplňovalo aspirace i jako dočasné sídlo parlamentu.

Od roku 1989 česká architektonická obec přes několik významných realizací (například Národní technická knihovna v Praze-Dejvicích) a bohužel i přes nešťastný příběh projektu Národní knihovny čeká na podobné gesto. A společnost by mohla přes takové strategické rozhodnutí o výstavbě nové koncertní síně nahlédnout i do budoucnosti. Z prostého důvodu: před architekty nové koncertní síně vyvstává nejen požadavek naplnění účelu stavby, nových nároků na akustiku a zvýšenou kapacitu, ale – jako kdyby před Zítkem a Schulzem u Rudolfiny – je tu i požadavek obsáhnout v architektonickém řešení aspirace společnosti. Nákladný a velkorosý projekt se i dnes může stát závažným podnětem k diskusi o směřování naší současné společnosti.

Více než dvacet let svobodné české státnosti si o takovouto diskusi říká. Vyžaduje to odvalu. V malém státě se totiž až příliš snadno zdají podružné problémy velkými – a naopak na ty velké se pro ony podružné nevidí. Snadno se sklouzne do Kocourkova.

První náraz a zkouška časem

Slova „aspirace“ a „vize“ v souvislosti s projektem nové koncertní síně pro Prahu jsou na místě, ač možná znějí vznešeně. Pokusíme se proto výčtově říci, oč by tu mohlo a mělo v případě nové koncertní síně jít.

Zaprvé: Nová koncertní síň uvede do české metropole, tedy do architektury města jedinečných historických dominant, „novou sestřičku“, jak to krásnou metaforou vyjádřil citovaný Miroslav Masák. Metafora je sice z hlediska exaktnosti nepřesná, ale bývá účinnější v tom, co dokáže evokovat – obsáhne a mobilizuje to, co zatím jen tušíme. Jinými slovy: půjde o kontext, a tím i o respekt, neboť takovýto architektonický objekt komunikuje se svým bezprostředním okolím. Není pouze novostavbou, tedy intervencí do daného prostředí, nýbrž i objektem, který musí být přijat. U výrazného architektonického činu – a jen takový by měl být požadován! – v tom pochopitelně může být problém. U takovéto stavby, jakou je koncertní síň, běží o víc než o prosté „líbí – nelíbí“. Vždyť s „líbí – nelíbí“ si dlouhodobě nevystačíme ani v elementárním mezilidském vztahu manžel – manželka. V případě architektonické realizace komunikujeme s kontextem: s dějinami a se společností. Vítězný projekt podstoupí nejednoduchou výchozí „nominační etapu“ leptavě lázně inflačního zájmu a poté, co bude kapitál novosti a vizuální unikátnosti spotřebován, se hodnoty projektu podrobí zkoušce časem.

Rudolfinum či Národní divadlo v této zkoušce, kterou teoretici architektury nazývají „etapou kanonizace“, obstály. Průběh výchozí i druhé etapy se dá těžko předvídat, ale bude ve vítězném projektu v zárodečné formě již obsažen – proto vezměme onu mobilizující metaforu o „vzrušivé moderní sestřičce historických dominant“ vážně.

Existuje několik strategií vřazování novostaveb do kontextu. Tradičně se s novou realizací pracuje tak, aby našla

místo v již existujícím kontextu, aby ho spoluutvářela (jde o takzvanou kompoziční metodu). „Nástup živelného výškového stavění v již historických vyrostlých městech vede k úplnému zničení toho nejcecnějšího – historicky vzniklého kontextu,“ poznamenává na to téma ruský architekt Jevgenij Asse, rektor Moskevské vysoké školy architektury.

Ano, s kontextem se bohužel dá zacházet i velmi poklesle, zejména v naší pozdně moderní kultuře entertainmentu. Téma „udržení, podpory a vytvoření kontextu“ by proto podle našeho názoru mělo být jedním z kritérií, které má architektura nové koncertní haly naplnit. Oč v tomto požadavku jde?

V dnešní kultuře rozptylování by měla architektura nabídnout to, co se dařilo historizující architektuře 19. století – přispívat k nalézání identity a stát se impulzem pro celou společnost. Nová koncertní síň bude intenzivně komunikovat se společností svým repertoárem, kvalitou uměleckého tělesa atd. (připomeňme si roli Národního divadla). Více než dvacet let cesty k demokratické svobodné společnosti se všim, co bylo obsaženo i promarněno, by získalo nový symbol a impulz.

Téma kontextu je dnes složitější i proto, že – ještě jednou citujeme Asseho – „fyzický prostor ustupuje ve své roli mediálního prostoru. Vlastní fyzický kontext jako by se stával stále méně podstatným ve srovnání s mediálně produkovaným kontextem. Srovnávání staveb probíhá ani ne tak v reálném kontextu, nýbrž v prostoru virtuálním, v mediálním prostředí.“

Architektonické realizace spjaté s kulturou dnes mezi sebou soutěží na mediální scéně, která nezná hranice, stejně jako výškové stavby. Mediální srovnávání, které čeká vítězný projekt, bude intenzivní, bude produkovat emoce, bude zkouškou vyspělosti veřejnosti i obce architektů.

Myslíme na Štvanici

Zadruhé: Tak jako se architekti Zitek a Schulz projektem Rudolfina vyrovnali s dobovou zahraniční událostí, s velkolepou pařížskou Operou (1861–1874) Charlese Garniera, tak tato „sestřička“ pro 21. století bude muset prokázat už ve své ideové projekční podobě, že obstojí na evropské scéně a že k ní něco přidá. Jinak se projektovalo koncem de-

vatenáctého století a jinak dnes. Nyní bychom se možná inspirovali spíše Do mem filharmonie v Hamburku od týmu Herzog & de Meuron, Operou v Oslu na konci fjordu v těsné blízkosti vlakového terminálu nebo kongresovým centrem od Rafaela Monea v San Sebastianu. Nyní tyto objekty svým způsobem představují jeden z inspirativních vrcholů takového typu staveb.

Zatřetí: Kam by se v Praze takovýto dům měl situovat? Předně, ta stavba má takový společenský význam, že pro její lokalizaci je třeba znovu promyslet vazby a vztahy pražské kotliny. Novou koncertní síní se zároveň budeme vyjadřovat k zásadnímu tématu – k vizi rozvoje Prahy. Takže již sama lokalizace projektu bude odpovědí na otázku: jaké jsou její hodnoty a jaké jsou priority rozvoje Prahy?

Debata na toto téma začala po vyhlášení výsledků soutěže na Národní knihovnu, kdy se objevila řada nejen neřešených, ale ani do té doby netematizovaných otázek – a tato debata pokračuje. Mnohé může napovědět právě probíhající soutěž na pražskou Štvanici, kde se obzvláště na jejím západním konci naskytá jedinečná příležitost vizuálních i komunikačních vazeb na historické jádro. V případě Štvanice se můžeme tázat, zda toto místo je opravdu neodmyslitelně spojeno se sportem, nebo se může Štvanice stát pro Prahu něčím, čím je ostrov Île de la Cité s Notre Dame pro Paříž? Jedním z architektů, který tuto alternativu vyzdvihl, je Josef Pleskot.

Areál reprezentativní koncertní síně vyžaduje nemalý prostor. Koncerty a kulturní akce u takových staveb neprobíhají výhradně v sále a prostorách uvnitř filharmonie, nýbrž i v jejím bezprostředním okolí – na schodištích, v parcích, v letních přístřešcích. Ve struktuře Prahy dnes reálně najdeme místa k doplnění o takovou stavbu spíše na okraji historického jádra než přímo v něm. Uvažujeme-li o Štvanici, tak vstupuje do hry pravobřežní Vltava se solitérními monumenty „historicky rostlých“ budov – například budova dnešního Ministerstva průmyslu a obchodu je z hlediska současného provozu metropole doslova sirotek – tento jedinečný urbánní segment by „ožil“. Nabízí se tu zároveň výhled na hradčanské panorama. Ostrov navíc umožňuje uchopit téma koncertní

síně jako výlučný a současně celistvý komplex. Architektura dokáže akcentovat existenciální rozměr místa, ovšem v podtextu úvahy „tiká“ nesmlouvavý požadavek na projekt – „být v dialogu“ s geniemi loci Prahy.

Musíme se potkávat

Co říci závěrem? Švýcarský architekt Mario Botta tvrdí, že v dnešním světě hrají muzea, koncertní síně a galerie „rolí, která je analogií katedrály v minulosti“. Katedrály, řečeno dnešním jazykem, „solidarizovaly společnost“, vytvářely již během stavby pouto mezi různými sociálními skupinami, mezi generacemi (sugestivně to dokládají záznamy ke katedrále v Chartres), realizací se stávaly symbolem hrdosti města a vůle „dát věcem řád“, začlenění člověka a obce do univerza. Dnes se stávají prostorem, kde se věnujeme „hledání nového náboženství“, což je pro architekta Botta metafora pro koncertní síně, muzea, fóra pro obohacování duchovních hodnot, které jsou pro společnost nezbytné. Tyto architektonické objekty se stávají „místem pospolitosti a konfrontace“, místem, kde zakoušíme spolu s ostatními naděje a rozpory doby, stávají se v době webových sítí s Facebooky exkluzivním místem fyzického a duchovního setkávání lidí – a architektura kulturních objektů tento moment „setkávání“ zdůrazňuje.

Architektura jednak musí naplňovat účel, jednak musí být v přímém dialogu s tím, co jsme naznačili přes Bottovy formulace. V narůstajícím množství takových nákladných staveb ve světě se manifestuje vědomí mimořádné role umění v nastupující informační společnosti. Jací jsme dnes, v době „spotřebních žní“, v době „velmi pozdní moderny“? Na rozdíl od doby středověkých katedrál je v nás, řečeno slovy architekta Philipa C. Johnsona, více anarchismu, nihilismu, solipsismu, jsme více relativističtí, z humoru se vytrácí jeho odlehčující působení, jsme více cyničtí, plní vzpomínek na minulost a současně touhy si užít, ožívá v nás touha po nových mýtech a symbolech (odtud úspěch románů J. K. Rowlingové). Jsme mnohem méně racionalističtí či vědecky smýšlející, než si sami představujeme. Koncertní síně, galerie, muzea – navzdory pokleslým ekonomickým mantrám politiků – již po více než tři desetiletí představují v evropském i celosvětovém

měřítku jedny z největších investic do veřejných institucí. Mají napomáhat lidem poznávat, artikulovat, kultivovat a neformálně spojovat zájmy a aspirace. Ano, jsou to katedrály 21. století. Česká společnost přistupuje k tomuto velkému tématu se zpožděním. O to více je třeba popřát těm, kteří mají tu moc o případné existenci vzpomínuté hudební síně rozhodnout, šťastnou ruku.

[MF Dnes, příloha Víkend, 2.–3. března 2013]

-tb-

TISKOVÉ ZPRÁVY

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Česká republika diskutovala o strategii využití evropských fondů v letech 2014–2020

V Praze se dne 7. března 2013 pod vedením Ministerstva pro místní rozvoj sešla na svém prvním jednání Pracovní skupina pro přípravu Dohody o partnerství. Dohoda o partnerství je klíčovým dokumentem, který uzavírají členské státy s Evropskou komisí a který určuje způsob čerpání evropských fondů v následujícím období 2014–2020. Ministerstvo pro místní rozvoj připravě Dohody věnuje mimořádnou pozornost. Cílem ministerstva, jako hlavního koordinátora, je mít finální podobu Dohody hotovou v prvním pololetí letošního roku, aby mohlo na evropské úrovni pokračovat ve vyjednávání o konkrétních operačních programech, které již byly navrženy a rozpracovány.

„Na únorovém evropském summitu se ČR podařilo získat pro příští sedmileté programové období 20,5 miliard EUR pro oblast kohezní politiky. O jejich využití proběhlo v minulých dnech v Bruselu další jednání. Na dnešní Pracovní skupině pro přípravu Dohody o partnerství byli účastníci informováni o výsledku tohoto jednání, také se jednalo o další postup příprav ČR na evropské fondy po r. 2013,“ uvedl první náměstek ministra pro místní rozvoj Daniel Braun.

Jednání Pracovní skupiny se zúčastnili zástupci Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva financí, Úřadu vlády a in-

stitucí, jež budou vykonávat funkci řídicích orgánů programů v příštím období 2014–2020. Hosty Pracovní skupiny byli také zástupci z řad regionálních, hospodářských a sociálních partnerů a představitelé neziskové, akademické, vědeckovýzkumné a další sféry.

„V současnosti probíhající intenzivní jednání se zainteresovanými partnery na domácí půdě a zároveň s Evropskou komisí jsou zásadní pro kvalitní nastavení a včasný start čerpání v roce 2014. Procházíme klíčovým obdobím, kdy se stanovují výchozí parametry a pokládají se základy budoucího úspěšného čerpání. Velmi oceňujeme spolupráci s ostatními institucemi a náměty přicházející z podnikatelského, neziskového i akademického sektoru, od odborových svazů, profesních uskupení a z regionů. V současnosti je pro Českou republiku důležité táhnout za jeden provaz a při respektování potřeb různých skupin se soustředit na vyjednání kvalitní Dohody o partnerství,“ dodává D. Braun.

Aktuální podoba návrhu Dohody se zaměřuje na podporu výzkumu a inovací, zkvalitnění systému vzdělávání a zvyšování flexibility trhu práce. Tyto priority budou doplněny rozvojem páteří infrastruktury, zvyšováním kvality veřejné správy, podporou sociálního začleňování a řešením specifických problémů specifických území ČR. Dohoda tak respektuje 11 tematických cílů, které definovala Evropská komise pro nadcházející období kohezní politiky v obecném nařízení pro všechny členské země. Vychází také z tematických okruhů vypracovaných ve spolupráci se zainteresovanými partnery a ekonomickými experty, jež detailně a do hloubky specifikují potřeby České republiky, a které schválila vláda loni v listopadu. Prozatím je návrh Dohody pracovním materiálem, který bude nadále upravován zejména s ohledem na nově vznikající operační programy.

Významným bodem programu jednání Pracovní skupiny byla také územní dimenze kohezní politiky, která má za úkol zajistit rovnoměrný rozvoj území, vhodný přístup k venkovským oblastem i zajištění rozvoje měst jako generátorů prosperity regionů. Územ-

ni dimenze by v nadcházejícím programovém období měla hrát významnou roli napříč všemi programy.

[Tisková zpráva MMR z 7. 3. 2013. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2013/CR-diskutovala-o-strategii-vyuziti-evropskych-fond>>]

Příjezdový cestovní ruch v roce 2012

MMR zveřejnilo v rámci semináře k průběžným výsledkům statistických projektů na zkvalitnění informací o cestovním ruchu výsledky statistického šetření „Příjezdový cestovní ruch 2009–2015“ za rok 2012, které je financováno z Integrovaného operačního programu. Dle výsledků výzkumu navštívilo v roce 2012 Českou republiku téměř 22,7 mil. zahraničních návštěvníků. Ve srovnání s rokem 2011 vzrostl jejich počet o 1,2 mil. (o 6 %). Z celkového počtu zahraničních návštěvníků bylo 8,9 mil. zahraničních turistů (39,3 %), 11,6 mil. jednodenních návštěvníků (51,2 %) a 2,2 mil. tranzitujících cizinců (9,5 %).

Počet zahraničních turistů vzrostl meziročně o 400 tis. osob, počet jednodenních návštěvníků o 700 tis. a tranzitujících cizinců o 100 tis. osob, což vypovídá o celkem pozitivním vývoji oproti roku 2011.

Ze zdrojových zemí, které jsou významné pro český cestovní ruch, byl v roce 2012 zaznamenán v absolutní výši nejvyšší meziroční nárůst příjezdů u ruských občanů, Američanů, Slováků, Číňanů a návštěvníků z Jižní Koreje. U samotných Rusů se zvyšuje zájem o dovolenou v ČR i české lázeňství, procento těch, kteří navštíví naši zemi poprvé, stále roste.

Dle výsledků zmíněného výzkumu utratili zahraniční návštěvníci v roce 2012 v souvislosti s návštěvou ČR celkem 147 mld. Kč, z toho 85,9 % zahraniční turisté, 12,4 % jednodenní návštěvníci a 1,6 % tranzitující cizinci. Ve srovnání s rokem 2011 se jedná o nárůst celkových výdajů návštěvníků o 8 mld. Kč, z toho u zahraničních turistů o 6,3 mld. Kč, u jednodenních návštěvníků o 1,9 mld.

Kč a u tranzitujících o 0,3 mld. Kč, což není v rozporu s relativně pozitivním vývojem aktuálních výsledků platební bilance ČNB za rok 2012, byť dle ČNB vzrostly výdaje na cestovní ruch meziročně téměř třikrát více, než příjmy z cestovního ruchu.

V rámci semináře byly prezentovány aktuální informace k průběhu plošného šetření ubytovacích zařízení cestovního ruchu a šetření kongresového a incentívního cestovního ruchu na území ČR (KIT segment).

[Tisková zpráva MMR z 20. 3. 2013. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2013/Prijezdovy-cestovni-ruch-v-uplynulem-roce-2012>>]

Cestovní ruch může být výrazně efektivnější

Vláda ČR projednala dne 27. března 2013 novou Koncepti státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014–2020. Koncepte přináší zvýšení konkurenceschopnosti cestovního ruchu jak na národní, tak i regionální úrovni. Cílem je udržení ekonomické výkonnosti cestovního ruchu a jeho další rozvoj. Výsledkem aplikace nové strategie bude vytvoření chybějícího systému řízení cestovního ruchu včetně jeho dlouhodobého financování.

Koncepte je propojená s realizací národního marketingu, který je popsán a specifikován ve schválené Marketingové strategii agentury CzechTourism (strategie se schvaluje na úrovni MMR). Oba materiály byly připravovány současně a jsou tedy vzájemně provázané.

CzechTourism se nyní bude prioritně orientovat na podporu příjezdového cestovního ruchu (incoming), a to především na perspektivní trhy Ruska, Číny a Latinské Ameriky. „V současné době již probíhají změny v síti zahraničních zastoupení. Otevíráme nová zastoupení v Číně, stávající zastoupení ve světě se optimalizují a ve vybraných zemích posílujeme rozpočty“, říká ministr pro místní rozvoj Kamil Jančů. CzechTourism zároveň omezi

aktivitu v rámci podpory domácího cestovního ruchu. To by mělo být doméno především jednotlivých krajů a oblastí. Jde tedy o celkovou racionalizaci výdajů státu na marketingové aktivity.

Mezi nejdůležitější návrhy koncepce patří srozumitelnější vymezení postavení MMR, agentury CzechTourism a dalších subjektů, jakými jsou například kraje. Toto vymezení pak ukončí realizace často protichůdných opatření. Tento stav přispívá ke klesající výkonnosti cestovního ruchu, nedostatečnému využití možností České republiky a ne vždy efektivně využitým finančním zdrojům.

MMR také navrhuje zákon o podpoře rozvoje cestovního ruchu, jehož věcný záměr je v současné době projednáván v Legislativní radě vlády. „Zároveň chceme zajistit financování cestovního ruchu v rámci nového období pro čerpání peněz z fondů EU 2014–2020“, podotýká ministr Jančů.

Za pomoci připravovaného zákona chce MMR podpořit a stabilizovat regionální spolupráci mezi veřejným, privátním a neziskovým sektorem na principech destinačního managementu. Fungující organizace destinačního managementu by měly být informačním a marketingovým základem pro kvalitní prezentaci České republiky v zahraničí a měly by podporovat marketing českých destinací v rámci domácího cestovního ruchu.

Součástí návrhů je i změna ve způsobu uplatňování dotační politiky. Ta bude nově zaměřena na využívání integrovaných přístupů na regionální úrovni, využívání nových finančních nástrojů (zvýhodněné úvěry) apod. Přímá dotační politika totiž v minulosti vedla k deformaci tržního prostředí (podpora komerční infrastruktury a služeb cestovního ruchu). Tento způsob podpory byl kritizován i samotnými podnikateli.

[Tisková zpráva MMR z 27. 3. 2013. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2013/Jankovskyy-Cestovni-ruch-muze-byt-vyrazne-efektivne>>]